

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

18 квітня 2019 року № 88-Н

Форма № П-2.04

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСПІЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»**

**Інститут економіки, управління та інформаційних технологій
Кафедра правознавства**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ проф. Г. В. Лаврик

« ____ » _____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни: «Історія держави і права зарубіжних країн»
освітня програма: 081 «Право»
спеціальність: 081 Право
галузь знань: 08 Право
ступінь вищої освіти: молодший бакалавр

ПОЛТАВА – 2020

Укладач:

В.А. Орел – старший викладач кафедри правознавства.

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія держави і права зарубіжних країн» схвалена та рекомендована до використання в освітньому процесі на засіданні кафедри правознавства
Протокол № 1 від 31 серпня 2020 р.

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми «Право»
спеціальності 081 Право
ступеня молодший бакалавр

_____ С.О.Гладкий
« _____ » _____ 2020 року

ЗМІСТ

Розділ 1.	Загальна характеристика навчальної дисципліни	4
Розділ 2.	Перелік компетентностей та програмні результати навчання з навчальної дисципліни	6
Розділ 3.	Програма навчальної дисципліни	11
Розділ 4.	Тематичний план навчальної дисципліни	32
Розділ 5.	Система поточного та підсумкового контролю знань студентів	64
Розділ 6.	Програмне забезпечення комп'ютерної підтримки освітнього процесу	72
Розділ 7.	Рекомендовані джерела інформації	73

Розділ 1. Загальна характеристика навчальної дисципліни

Таблиця 1.1. Загальна характеристика навчальної дисципліни «Історія держави і права зарубіжних країн» для студентів спеціальності 08161 «Право» освітнього ступеня бакалавр з права

Характеристика навчальної дисципліни
1. Місце в структурно-логічній схемі підготовки - навчальні дисципліни, які є базовими для вивчення даної навчальної дисципліни: «Теорія держави і права»; - навчальні дисципліни, для яких дана навчальна дисципліна є базовою: «Державне (конституційне) право зарубіжних країн», «Конституційне право України», «Історія вчень про право і державу».
2. Кількість кредитів ЄКТС <u>5</u>
3. Кількість модулів: денна – <u>3</u> ; заочна – <u>3</u>
4. Обов'язкова (варіативна) у відповідності до навчального плану <u>обов'язкова</u>
5. Курс: денна – <u>1</u> , заочна – <u>1</u>
6. Семестр: денна – <u>2</u> , заочна – <u>2</u>
7. Кількість годин: денна форма навчання, годин: – загальна кількість: <u>2 семестр – 150 год.</u> – лекції: <u>34 год.</u> – семінарські заняття: <u>30 год.</u> – самостійна робота: <u>86 год.</u> – вид підсумкового контролю: <u>екзамен</u>
8. Кількість годин: заочна форма навчання, годин: <u>150 год.</u> – лекції: <u>4 год.</u> – практичні заняття: <u>6 год.</u> – самостійна робота: <u>140 год.</u> – вид підсумкового контролю: <u>екзамен</u>

Розділ 2. Перелік компетентностей та програмні результати навчання з навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Історія держави і права зарубіжних країн» є послідовний і систематичний розгляд державних і правових інститутів зарубіжних країн в процесі їх історичної еволюції, а також виявлення системи закономірностей (універсальних, регіональних і локальних), які визначальним чином впливають на державно-правовий розвиток.

Таблиця 2. Перелік компетентностей та програмні результати навчання

№ з/п	Компетентності, якими повинен оволодіти студент	Програмні результати навчання
Загальні компетентності		
1.	Здатність до навчання з деяким ступенем автономії (ЗК-3).	Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин (ПРН 7).
2.	Здатність до абстрактного й аналітичного, критичного мислення; здатність генерувати нові ідеї (ЗК-7).	Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел (ПРН 3).
3.	Здатність застосовувати знання на практиці у стандартних та окремих нестандартних ситуаціях (ЗК-8).	Визначати вагомість та переконливість аргументів в оцінці заздалегідь невідомих умов та обставин (ПРН 1).
4.	Здатність знаходити творчі рішення або відповіді на чітко визначені та абстрактні проблеми на основі ідентифікації та застосування даних (ЗК-10).	Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій (ПРН 8).
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності		
5.	Знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів (ФК 2);	Пояснювати природу та зміст основних правових інститутів та процедур національного права (ПРН 11).
6.	Здатність аналізувати правові проблеми та формувати правові позиції, здійснювати публічні виступи, брати участь у дискусіях з	Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання (ПРН 2).

№ з/п	Компетентності, якими повинен оволодіти студент	Програмні результати навчання
7.	<p>правових питань (ФК 10); Навички самостійної роботи над різноманітними історико-правовими текстами, документальним матеріалом, наочністю (ФК 13).</p>	<p>Застосовувати навички самостійного опанування різноманітного історико-правового матеріалу (ПРН 18).</p>

Розділ 3. Програма навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни затверджена Вченою радою Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», протокол від «___» _____ 2020 року № ____.

Програмний зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

ВСТУП ДО ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН. ДЕРЖАВА І ПРАВО СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ ТА СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ

Розділ 1. Вступ до історії держави і права зарубіжних країн. Держава і право Стародавнього Сходу

Тема 1. Вступ до історії держави і права зарубіжних країн

«Історія держави і права зарубіжних країн» як наука та її місце в системі юридичних наук.

Методологія історії держави і права. Основні теоретичні напрями історико-правової науки.

Періодизація курсу історії держави і права зарубіжних країн.

Сутність та походження держави. Становлення суспільства. Неолітична революція та родовий лад. Основні чинники державоутворюючого процесу. «Священні царі». Сутність і походження права. Первісне право.

Тема 2. Держава і право Стародавнього Єгипту

Виникнення держави в країнах Стародавнього Сходу.

Стародавній Єгипет. Створення держави. Право Стародавнього Єгипту. Періодизація розвитку держави і права Стародавнього Єгипту.

Специфічні риси політичної організації. Державний лад. Формування поняття «східна деспотія». Влада фараонів. Апарат управління державою.

Основні риси суспільно-економічного розвитку. Азіатський спосіб виробництва. Розвиток землеробства, іригаційна система. Община в країнах Стародавнього Сходу.

Соціальна структура. Правове становище рабів.

Основні закономірності виникнення та розвитку права країн Стародавнього Сходу. Зв'язок релігії з правом в країнах Стародавнього Сходу. Поняття східної теократії, її основні елементи.

Характеристика правової системи. Поняття правової норми та правопорушення в Стародавньому Єгипті. Джерела – пам'ятки права Стародавнього Єгипту. Характерні риси права. Злочини і покарання. Судовий процес.

Тема 3. Держава і право Стародавнього Вавилону

Стародавній Вавилон. Утворення держави. Соціально-економічний та політичний розвиток Межиріччя наприкінці III тис. до н.е. Розвиток релігії, права, писемності. Міста-держави Месопотамії. Періодизація розвитку держави і права Месопотамії.

Державний устрій. Характеристика органів державної влади.

Суспільний устрій. Правовий статус авілумів, мушкенумів, воїнів, селян та рабів.

Право Стародавнього Вавилону. Характерні риси права: цивільне, сімейне та карне право. Особливості договору позики у Вавилоні. Судовий процес. Джерела – пам'ятки права Межиріччя. Характеристика Законника царя Хаммурапі.

Тема 4. Держава і право Давньої Індії

Хетська держава. Виникнення Хетської держави. Державний устрій стародавніх хетів. Суспільний устрій у Хетській державі. Право Хетської держави.

Давня Індія. Виникнення держави в Індії. Періодизація розвитку держави і права в Індії.

Державний устрій Давньої Індії. Центральне і місцеве управління. Військова організація.

Суспільний устрій Давньої Індії. Правове закріплення станово-кастового поділу суспільства. Варново-кастова система.

Джерела і характерні риси права Давньої Індії. Закони Ману. Право власності. Правове регулювання договірних відносин. Особливості договору позики в Індії. Шлюбно-сімейне право. Злочини і покарання. Суд і судочинство.

Тема 5. Держава і право Стародавнього Китаю

Стародавній Китай. Виникнення держави. Періодизація розвитку держави і права в Китаї. Династична історія Китаю.

Державний лад Стародавнього Китаю. Армія.

Конфуціанство і легізм Стародавнього Китаю.

Суспільний лад. Реформи, спрямовані на руйнування громади.

Джерела і характерні риси права Стародавнього Китаю. Цивільне право. Шлюбно-сімейне право. Злочини і покарання. Судовий процес.

Розділ 2. Держава і право Античного світу

Тема 6. Держава і право Стародавньої Греції

Виникнення держави в країнах античного світу.

Виникнення держави у Спарті.

Особливості державного ладу Спарти. Військово-аристократичний характер політичної організації Спарти. Органи влади і управління. Герусія. Пережитки родового устрою в державному механізмі Спарти.

Утворення Афіньської держави.

Державний лад Афін. Реформи Тезея в Афінах. Реформи Солона, Клісфена, Ефіяльта, Перикла. Демократизація державного ладу Афін у V ст. до н. е. Центральні органи Афіньської держави: народні збори, рада п'ятисот, гелієя, колегія стратегів і колегія архонтів. Державні посади і порядки їх заміщення. Армія. Організація судової влади. Занепад афіньської демократії. Антична колонізація.

Суспільний лад в античних державах. Правове становище різних груп населення в Спарті, Афінах. Античне рабство. Статус ілотів Спарти.

Джерела і характерні риси античного права. Джерела і характерні риси права Спарти. Закони Лікурга. Шлюб і сім'я. Пережитки матріархату. Джерела і характерні риси афіньського права. Закони Драконта і Солона. Звичаєве право і закон. Право власності. Право зобов'язань. Шлюбно-сімейне право. Злочини і покарання. Судовий устрій.

Тема 7. Держава і право Стародавнього Риму

Стародавній Рим. Періодизація розвитку держави і права Стародавнього Риму.

Державний лад Риму в період Республіки. Види народних зборів, сенат, магістратура. Передумови переходу від республіки до імперії. Диктатура Сулли. Перший і другий триумвірати. Державний лад Риму в періоди принципату і домініату. Роль армії та чиновництва у політичній системі Стародавнього Риму. Поділ імперії на Західну і Східну. Падіння Західної Римської імперії (476 р.).

Головні етапи в розвитку римського права: найдавніший, класичний і посткласичний періоди. Джерела римського права. Квіритське (цивільне) право. Закони XII таблиць – найдавніша пам'ятка римського права. Едикти магістратів. Преторське право. Імператорські конституції. Праці римських юристів.

Римське право найдавнішого періоду. Право власності. Манципація. Контракти. Шлюб і сім'я. Римське право класичного та посткласичного періодів. Поділ права на публічне і приватне. Розвиток права власності. Поняття і види зобов'язань. Шлюбно-сімейне право. Злочини і покарання згідно з римським правом. Судова система. Еволюція форм цивільного процесу: легісакційний процес, формулярний і екстраординарний.

Загальноісторичне значення римського права та його рецепція.

Східна Римська імперія (Візантія) – правонаступниця Римської імперії. Особливості розвитку держави і права.

Розділ 3. Розвиток держави і права Західної Європи в період Середньовіччя

Тема 8. Держава і право франків

Загальна характеристика європейської феодальної держави і права. Партикуляризм. Ранньофеодальна монархія.

Основні етапи становлення і розвитку франкської держави і права. Особливості виникнення держави у франків. Утворення Франкської імперії.

Державний лад. Формування державного апарату. Влада франкських королів. Держава франків при Меровінгах і Каролінгах. Основні положення реформи Карла Мартелла (715-741 рр.).

Суспільний лад франкської держави. Формування феодальних відносин. Становище селянства, форми селянської залежності. Феодальна ієрархія. Сутність сюзеренітету-васалітету.

Джерела і характерні риси права. Варварські правди. Салічна правда. Перехід від варварських до феодальних правових звичаїв. Вплив римського права. Цивільне право. Зобов'язальне право. Спадкове право. Злочини і покарання. Судовий процес.

Особливості розвитку феодальних відносин у Східній Римській імперії (Візантії) та їх вплив на еволюцію державного ладу.

Розпад франкської імперії.

Тема 9. Держава і право Франції в епоху Середньовіччя

Ранньофеодальна монархія в Франції у IX – XIII ст. Періодизація середньовічної держави і права у Франції. Політичне об'єднання Франції.

Державний лад. Характеристика сеньйоріальної монархії (IX–XIII ст.). Організація фінансової системи. Генеральні штати, їх структура, компетенція. Центральне і місцеве управління. Судова система Франції у IX – XIII ст.

Суспільний лад. Нова структура середньовічного суспільства. Теорія трьох станів: «ті, що моляться» (oratores) – священники та ченці; «ті, що воюють» (bellatores) – рицарі; «ті що працюють» (laboratores) – селяни.

Характеристика правової системи. Джерела права феодальної Франції. Французькі збірники кутюмів (кутюми Бовезі), королівські ордонанси. Право феодальної земельної власності: алод, феоде і бенефіцій. Його основні принципи: ієрархічна структура, становий характер, обмеження в розпорядженні, особливий порядок спадкування.

Станово-представницька монархія у Франції (XIV – XV ст.). Зміни у державному ладі (XIV – XV ст.).

Зміни у суспільному ладі (XIV – XV ст.). Формування трьох основних станів: духовенства, дворянства і міщан. Формування правових засад станового ладу.

Посилення королівської влади (XVI–XVII ст.). Абсолютна монархія у Франції. Правління Людовіка XIV. Необмежений характер королівської влади. Реформи Рішельє. Створення бюрократичного апарату. Місцеве управління. Інтенданти поліції, юстиції та фінансів. Організація постійної армії та поліцейської служби. Суд.

Джерела та характерні риси права. Конкордат Франциска I (1516 р.), Нантський едикт 1598 р., Французький ордонанс 1670 р.

Тема 10. Держава і право Англії в епоху Середньовіччя

Становлення держави і права в Англії. Періодизація розвитку держави і права в Англії. Вплив норманського завоювання 1066 р. На подальший суспільно-політичний розвиток країни. Ранньофеодальна монархія в Англії.

Державний лад. Органи державного управління. Взаємовідносини королівської влади з англійською церквою. Прийняття «Великої Хартії Вольностей» (Magna Carta) 1215 р., її зміст. Виникнення парламенту, його функції. Реформи Генріха II. Посилення королівської влади в Англії.

Особливості англійського абсолютизму. Взаємовідносини короля і парламенту. Таємна рада та Зоряна палата. Місцеве самоврядування. Особливості військової організації. Судова система.

Суспільний лад Англії. Зміни у суспільному ладі Англії у період станово-представницької монархії. Вільне селянство.

Джерела та характерні риси права. Англосаксонські «правди». Розвиток королівського законодавства. Королівські асизи. Особливості феодального права Англії. «Загальне право» і «право справедливості». Статутне право. Характеристика зобов'язального та кримінального права. Феодальна земельна власність. Майорат. Класифікація злочинів згідно з англійським правом. «Криваве законодавство» періоду абсолютизму. Система правосуддя.

Англосаксонська система права.

Тема 11. Держава і право Німеччини в епоху Середньовіччя

Становлення і розвиток ранньофеодальної держави в Німеччині. Історія виникнення і розвитку феодальної Німеччини.

Державний лад. Ранньофеодальна монархія в Німеччині у IX – XIII ст. Політична роздробленість феодальної Німеччини.

Станово-представницька монархія у Німеччині.

Утворення «Священної Римської імперії» в Німеччині. «Золота булла» 1356 р. та її роль. Рейхстаг: поняття та структура. Імперська депутація. Особливості князівського абсолютизму.

Суспільний лад.

Джерела та характерні риси права. Саксонське і Швабське зеркала в Німеччині. «Кароліна» (Constitutio Criminalis Carolina) 1532 р. – одне з найважливіших джерел німецького загальноімперського права.

Тема 12. Канонічне і міське право у країнах Західної Європи в епоху Середньовіччя

Поняття та предмет канонічного права (права християнської церкви). Римсько-католицька церква в країнах Західної Європи. Інквізиція. Інститут спадкоємності. Шлюбні відносини. Система покарань. Інтердикт. Анафема. Епітілія. Санкції проти духовних осіб.

Поняття та предмет, розвиток середньовічного міського права. Міське виборче право. Виникнення і розвиток міст. Статути вільних міст, цехів і купецьких гільдій. Боротьба за міське самоврядування. Міські республіки: Генуя, Флоренція. Ганзейський союз. Цехи і гільдії. Братства. Суд в епоху Середньовіччя.

Магдебурзьке право. Джерела магдебурзького права та їх характеристика.

Організація управління в європейських містах за магдебурзьким правом. Суд і судочинство за магдебурзьким правом.

Розділ 4. Держава і право Московії в епоху Середньовіччя

Тема 13. Держава і право Московії в епоху Середньовіччя

Утворення і розвиток Московської держави і права.

Державний лад. Особливості станово-представницької монархії. Роль Боярської Думи. Особливості утвердження абсолютизму в Росії.

Суспільний лад. Правове становище різних груп суспільства.

Джерела права. Судебник 1497 р. та початок закріпачення селян. «Соборне Уложення» 1649 р. Характеристика цивільного та кримінального законодавства Московії.

Розділ 5. Держава і право середньовічного Сходу та Африки

Тема 14. Держава і право середньовічного Сходу та Африки

Основні закономірності виникнення і розвитку феодальної держави і права Азії та Африки. Традиційний характер суспільно-політичного життя і форм держави. Вплив релігії на соціальну і політичну структуру.

Держава і право Східної Римської імперії (Візантії). Періодизація виникнення та розвитку держави. Державний устрій. Реформи Константина Великого та Юстиніана. Розвиток феодальних відносин у Візантії. Боротьба із зовнішніми ворогами. Боротьба з хрестоносцями. Латинська імперія. Джерела права. Кодифікація Юстиніана у Візантії. Розвиток візантійського права в VIII – XIV ст. Еклога. Прохірон. Базиліки. Занепад імперії. Завоювання Константинополя турками-сельджуками.

Держава і право Арабського Халіфату. Виникнення держави. Громадський устрій. Державний устрій Арабського халіфату. Мусульманське право.

Держава і право середньовічного Китаю. Династії середньовічного Китаю. Суспільний устрій середньовічного Китаю. Державний устрій.

Держава і право середньовічної Індії. Делійський султанат та Імперія Великих Моголів. Суспільний устрій. Державний устрій і право.

Держава і право середньовічної Японії. Виникнення держави. Династична історія Японії. Феодальне суспільство Японії. Палац. Духовний світ японського суспільства.

Особливості становлення і розвитку мусульманського права, зв'язок релігії та права. Джерела мусульманського права. Коран. Сунна. Іджма. Право власності. Договір. Шлюбно-сімейне право. Злочини і покарання.

Право середньовічних *африканських держав.*

Модуль 2

ДЕРЖАВА І ПРАВО ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН В ПЕРІОД НОВОГО ЧАСУ

Розділ 6. Держава і право Європи, Азії та Америки Нового часу

Тема 15. Загальна характеристика держави і права в Новий час

Криза феодального ладу та основні причини буржуазних революцій. Виникнення нових правових систем. Основні системи права: англосаксонська, романо-германська (континентальна) тощо. Зміни в державному та суспільному ладі держав Нового часу. Буржуазні республіки та просвітницький абсолютизм. Принципи формування та тенденції розвитку буржуазного права.

Англосаксонська система права: поняття та основні закономірності встановлення, джерела. Створення в Англії основних інститутів цивільного буржуазного права. Джерела цивільного права: «загальне право» і «право справедливості». Англійська доктрина судового прецеденту. Статутне право. Збереження феодальної форми та архаїчних правових інститутів. Поділ власності на «реальну» та «особисту». Довірча власність (траст). Впровадження буржуазних принципів у традиційну англійську доктрину договору. Деліктне право та його особливості. Правовий статус торговельних компаній. Сімейне право. Специфічна система судових позовів. Становлення і розвиток буржуазного кримінального права в Англії. Тричленна система злочинів. «Habeas corpus act» 1679 р. Поширення англосаксонської системи права в країнах Британської колоніальної імперії. Вплив англосаксонської системи на виникнення і розвиток буржуазного права в США.

Романо-германська (континентальна система права): поняття та основні закономірності встановлення, джерела. Радикальне скасування у Франції

старих феодальних правових інститутів та розробка нової правової системи. Джерела цивільного права Франції. Цивільний кодекс Наполеона 1804 р. Торговельний кодекс Франції 1807 р. Австрійський цивільний кодекс 1811 р. Саксонське цивільне уложення 1863 р. Розробка і прийняття Німецького цивільного уложення 1900 р., його структура, особливості. Торговельний кодекс Японії 1899 р. Основні інститути цивільного права в країнах континентальної системи права. Рівність перед законом, священність і недоторканність приватної власності, свобода договору, рівність сторін у договорі, його обов'язковість. Нові принципи сімейного права. Цивільний шлюб. Виникнення буржуазного кримінального права. Декрети революції та Кримінальний кодекс Франції 1791 р. Кримінальний кодекс Франції 1810 р. Імперський кримінальний кодекс Німеччини 1871 р. Кримінальний кодекс Японії 1880 р. Розвиток буржуазного законодавства про працю. Закони про робітників та бідних в Англії. Законодавство про працю в США. Становище профспілок. Закон Ле-Шапельє 1791 р. у Франції. Законодавство 1884 р. про робітничі спілки. Закон про соціальне страхування 1883 р. в Німецькій імперії. Регламентація дитячої та жіночої праці в Англії, Франції, США, Німеччині.

Колоніалізм: поняття та етапи. Поняття колоній та метрополій. Створення колоніальних імперій. «Завойовані» колонії та «переселенські». Ост-Індійська компанія.

Колоніальні володіння Англії. Організація управління колоніями Англії. Домініони. Протекторат. Акт про дійсність колоніальних законів 1865 р. Імперські конференції. Акти про управління Індією. Акт про Британську Північну Америку 1867 р. Pax Britannica.

Створення і розвиток французької колоніальної імперії. Організація управління колоніями. Реформа управління Алжиром. Паризький мирний договір 1814 р.

Поняття та управління іспанськими, португальськими та німецькими колоніями.

Тема 16. Держава і право Англії Нового часу

Причини, передумови, завдання, рушійні сили англійської революції середини XVII ст. Періодизація, три етапи революції.

Державний лад революційного періоду. Політичні течії в революції. Довгий парламент. Встановлення конституційної монархії. Основні державно-правові зміни періоду революції. Проголошення республіки. Протекторат Кромвеля. «Знаряддя управління» 1653 р. Система органів влади і управління за часів протекторату. Військова диктатура Кромвеля. Реставрація Стюартів. «Славетна революція». Результати революції.

Державний устрій Великобританії у XIX ст. Діяльність парламенту та парламентські реформи.

Соціальна структура англійського суспільства у Новий час.

Джерела та характерні риси права Англії середини XVII – XIX ст. «Habeas Corpus Act» та Білль про права як основні демократичні акти, що проголошували права підданих.

Тема 17. Виникнення і розвиток держави і права в Америці

Держави і право доколумбової Америки.

Державно-правовий розвиток майя, інків та ацтеків.

Міста-держави майя. Утворення держави. Суспільний устрій. Державний устрій. Право майя.

Імперія інків. Утворення держави. Суспільний устрій. Державний устрій.

Держава ацтеків.

Виникнення і розвиток держави і права США. Утворення колоній у Північній Америці. Види колоній та особливості їхнього управління. Війна за незалежність англійських колоній, її результати. Декларація незалежності США 4 липня 1776 р., «Статті конфедерації» 1781 р. Конституція США 1787 р.

Державний лад США. «Білль про права» 1791 р. Справа Мербері проти Медісон. Доктрина Монро. Взаємовідносини між гілками державної влади у XIX – на початку XX ст.

Громадянська війна у США у середині XIX ст. та її наслідки. Законодавчі акти уряду А. Лінкольна: Гомстед-акт 1862 р. і Прокламація про звільнення рабів. Перемога Півночі. «Реконструкція Півдня». XIII – XV поправки до Конституції США. Посилення ролі Верховного Суду США. Еволюція державного ладу США у другій половині XIX ст. Конгрес. Президент США. Місце управління. Збройні сили. Поліція. Судова система США.

Суспільний лад. Демократизація американського суспільства. Зміни в правовій та політичній системі США наприкінці XIX – на початку XX ст.

Тема 18. Держава і право Франції Нового часу

Причини, передумови, завдання, рушійні сили Великої французької революції кінця XVIII ст. Періодизація революції.

Державно-правові ідеї Вольтера, Ж.-Ж. Руссо, Ш. Монтеск'є. Три основні етапи революції. Установчі збори. Жирондистська республіка. Якобінська диктатура. Революційний уряд. Конвент та його комітети. Революційний трибунал. Армія. Соціально-економічні заходи якобінців. Аграрне та робітниче законодавство. Вплив Великої французької революції на становлення держави нового типу.

Джерела права революційного періоду. «Декларація прав людини і громадянина» 1789 р. Конституції 1791 р., 1793 р.

Переворот 9-го термідора і термідоріанська реакція. Конституція 1795 р. Уряд Директорії. Органи державної влади в період Директорії, консульства та імперії Наполеона I.

Джерела права, кодифікація законодавства у період I імперії. Цивільний Кодекс Французів (Кодекс Наполеона) 1804 р. Структура та основні положення Кодексу. Вплив римського права на зміст Кодексу. Сімейне право за Кодесом Наполеона. Рецепція Кодексу Наполеона в інших державах.

Конституційне законодавство XVIII – XIX ст. Реставрація монархії Бурбонів. Хартія 1814 р. Липнева революція і Хартія 1830 р. Революція 1848 р. і проголошення (Другої) республіки.

Конституція 1848 р. Державний переворот Луї Бонапарта (1851 р.) і Конституція 1852 р. Державний лад Другої імперії.

Причини виникнення Паризької комуни як форми органів самоврядування. Роль Центрального комітету національної гвардії. Державний лад Паризької Комуни та принципи її організації. Декларація «До французького народу» 19 квітня 1871 р. Судова система. Соціально-економічні заходи Комуни.

Утворення Третьої республіки. Державний лад періоду Третьої республіки. Партії і політична боротьба після загибелі Комуни. Конституційні закони

1875 р. Органічні закони 1884 р.

Джерела та характерні риси права Франції у кінці XVIII – на початку XX ст.

Тема 19. Держава і право Німеччини Нового часу

Причини, передумови, завдання, рушійні сили революції в Німеччині (т. зв. «Березнева революція») 1848-1849 рр. Періодизація революції. Революційні виступи в Австрії та Пруссії. Франкфуртський парламент і Конституція 1849 р. Результати революції. Вплив революції 1848 р. на розвиток німецьких держав.

Реформи в Пруссії. Північнонімецький союз. Утворення імперії. Конституція 1871 р.

Державний лад Німеччини у кінці XIX – на початку XX ст. Джерела та основні риси права Німеччини Нового часу.

Австрійська імперія та реформи Габсбургів. Перетворення Австрійської імперії на дуалістичну монархію – Австро-Угорщину.

Суспільний лад Німеччини у XIX ст.

Характерні риси та джерела права Німеччини.

Тема 20. Держава і право Японії та Китаю Нового часу

Держава і право Японії. Причини та наслідки «закриття Японії». Суспільний та державний лад Японії до середини XIX ст. Передумови революції в

Японії. Революція Мейдзі («Реставрація Мейдзі») – початок революційних перетворень в Японії. Реформи 70-80-х рр. XIX ст. Виникнення політичних партій. Конституція 1889 р.

Державний та суспільний лад Японії кінця XIX – на початку XX ст. Особливості формування та джерела японського права.

Держава і право Китаю. Династія Цін. Велика селянська війна 1850-1864 рр. у Китаї. Криза політичної системи. Рух за введення конституційного правління наприкінці XIX ст. реформ. Три принципи Сунь Ятсена. Сінхайська революція 1911 р. Скинення Маньчжурської династії Цін. Проголошення Китайської Республіки.

Особливості китайського права, джерела.

Модуль 3

ДЕРЖАВА І ПРАВО ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН НОВІТНЬОГО ПЕРІОДУ

Розділ 7. Держава і право країн Європи та Америки в Новітню епоху

Тема 21. Загальна характеристика держави і права в Новітню добу

Загальні тенденції розвитку держави, права та суспільства в XX – на початку XXI ст. Зміни на політичній карті Європи після Першої світової війни. Друга світова війна та її державно-правові наслідки.

Розпад колоніальної системи. Криза колоніальної системи після Першої світової війни. Новий підйом національно-визвольної боротьби у колоніях після Другої світової війни. Остаточний розпад колоніальних імперій.

Розпад Британської колоніальної імперії. Імперські конференції 1926 р. і 1930 р. Вестмінстерський статут 1931 р. Британська співдружність націй.

Утворення Республіки Індії. Підйом національно визвольної боротьби в Індії після першої світової війни. Колоніальна політика Великої Британії. Конституції 1919 р. і 1935 р. Політичні та правові ідеї гандизму. Акт про незалежність Індії 1947 р. і утворення двох домініонів. Конституція Індії 1949 р. Проголошення Республіки Індія 1950 р. Державний лад. Управління штатами.

Криза Французької колоніальної імперії. Боротьба колоній за незалежність. Зміни в структурі Французької колоніальної імперії після прийняття Конституції Франції 1946 р. Створення Французького Союзу. Спілка сімнадцяти африканських колоній. Проголошення у 1962 р. незалежності Алжиру.

Проголошення незалежності Індонезії. Конституція 1946 р. Посилення влади президента. Переворот генерала Сухарто в 1965 р. Роль військових.

Національно-визвольні революції у країнах Арабського Сходу. Національна революція в Єгипті. Конституції 1956 р. і 1971 р. Боротьба за національну незалежність Сирії та Лівану. Національно-визвольна війна в Алжирі.

Утворення Демократичної Республіки Афганістан. Боротьба за незалежність у колоніях тропічної Африки.

Піднесення національно-визвольного і демократичного руху в Латинській Америці.

Особливості монархій та республік в Новітній час. Нові тенденції у розвитку правових систем. Поява нових галузей законодавства і комплексних галузей права. Розвиток приватного права Новітнього часу. Еволюція публічного права Новітнього часу. Вплив міжнародних правових норм на внутрішнє право окремих держав.

Об'єднання Європи та утворення ЄС.

Тема 22. Держава і право країн Європи в Новітню епоху

Держава і право Англії в Новітню епоху. Особливості державного розвитку Англії. Акт про парламент 1911 р. Розвиток британської двопартійної системи. Консерватори і ліберали. Посилення лейбористської партії. Вестмінстерський статут 1931 р. Зміни в апараті державного управління та у соціальній структурі Англії протягом другої половини ХХ ст. Характерні риси англійської парламентської демократії. Реформа парламенту 1949 р. Спроби подальшої реорганізації палат лордів. Виборчі реформи 1918 р. і 1928 р. Акт про народне представництво 1948 р. Основні напрями державно-правового розвитку Англії в кінці ХХ – на початку ХХІ ст. Корона. Посилення ролі кабінету. Стиль управління М. Тетчер. Лейбористські уряди. Поліцейські та судові органи. Обмеження місцевого самоврядування. Закон 2011 р. про престолоуспадкування. Джерела та характерні риси права Англії. Соціальне законодавство.

Держава і право Німеччини в Новітню епоху. Причини та наслідки Листопадової революції 1918 р. у Німеччині. Утворення Веймарської республіки. Веймарська конституція 1919 р. Система органів влади й управління періоду Веймарської республіки (1919-1933 рр.). «Президентські» кабінети». Управління в землях. Партії і політична боротьба в умовах Веймарської республіки. Кризові явища у соціально-економічній та владній сфері у кінці 20-х – на початку 30-х рр. Причини встановлення нацистської диктатури. Державний та суспільний лад нацистської Німеччини. Фюрер, рейхстаг, імперська канцелярія. Каральні органи. Законодавство нацистської Німеччини. Поразка нацистської Німеччини у Другій світовій війні. Потсдамські угоди. Окупаційний Статут. Політика розколу країни: Бізонія і Тризонія. Утворення ФРН і НДР. Конституція ФРН (Боннська конституція) 1949 р. Державний лад ФРН у другій половині ХХ ст. Соціальна структура суспільства. Соціальне законодавство ФРН. Об'єднання Німеччини у 1990 р. Основні напрями державно-правового розвитку Німеччини в кінці ХХ – на початку ХХІ ст.

Держава і право Італії в Новітню епоху. Італія на початку ХХ ст. Економічна і політична криза після закінчення Першої світової війни. Розвиток

фашистського руху. «Похід на Рим» фашистських загонів у жовтні 1922 р. Встановлення фашистської диктатури. Виняткові закони 1926-1927 рр. Одержавлення фашистської партії. Принципи корпоративної системи. Хартія праці 1927 р. Італія після Другої світової війни. Боротьба за демократизацію суспільного і державного ладу. Конституція 1947 р. Основні напрями державно-правового розвитку Італії в кінці ХХ – на початку ХХІ ст.

Держава і право Франції в Новітню епоху. Державний лад Третьої республіки у міжвоєнний період. Багатопартійність. Лівий блок і Національний блок. Робітничі партії. Фашистські організації. Народний фронт 1934-1938 рр. Уряд народного фронту. Державний механізм Третьої республіки. Кінець Третьої республіки. Боротьба за демократичну конституцію після закінчення Другої світової війни. Референдуми 21 жовтня 1945 р. і 5 травня 1946 р. Конституція 1946 р. Державний лад Четвертої республіки, причини її ліквідації. Військовий заколот 1958 р. в Алжирі. Уряд генерала Де Голля. Прийняття Конституції 1958 р. Державний устрій П'ятої республіки. Зростання соціального напруження в 60-х рр. Зміни у соціальній структурі Франції. Французька правова система у другій половині ХХ ст. Основні напрями державно-правового розвитку Франції в кінці ХХ – на початку ХХІ ст. Кримінальна поліція Франції. Суд.

Національні держави Центральної та Південно-Східної Європи. Виникнення після Першої світової війни національних держав у Чехословаччині, Угорщині, Югославії, Болгарії. Утворення незалежної Польської Республіки.

Конституційне самовизначення Болгарії. Мала Конституція Польщі 1919 р. Конституція Румунії 1923 р. Тимчасова конституція Чехословаччини 1918 р.

Державні перевороти і встановлення авторитарних режимів у Югославії, Болгарії, Угорщині. Антидемократична Конституція Польщі 1935 р. Політичний режим Антонеску в Румунії.

Характер і форми революцій середини 40-х рр. ХХ ст. в країнах Центральної і Південно-Східної Європи. Встановлення народно-демократичної влади. Будівництво нового державного апарату. Конституційне законодавство.

Особливості соціально-політичного розвитку європейських країн народної демократії. Деформація економіки та суспільно-політичного ладу. Криза системи «реального соціалізму». Демократичні революції 1989 – 1990 рр. Утворення незалежних Чеської та Словацької держав.

Тема 23. Держава і право США Новітньої доби

Державне регулювання ринкових відносин в США. Двопартійна система США. Демократи і республіканці.

Основні зміни у державному ладі США. Принципи федералізму. Централізація влади. Конгрес та його постійні комітети. ХІХ, ХХІV і ХХVІ

поправки до Конституції. Закон про виборчі права 1965 р. Президент. Апарат Білого дому.

Мілітаризація державного апарату. Пентагон і ЦРУ. Структура поліцейського апарату. ФБР. Верховний Суд США.

Зміни в політичному режимі Сполучених Штатів після Другої світової війни.

Особливості соціально-економічного розвитку США Новітнього часу. «Новий курс» Ф. Рузвельта і його основні напрями. Взаємовідносини трьох гілок державної влади у другій половині XX ст. Зміни у соціальній структурі США протягом другої половини XX ст. Соціальне законодавство. Становище професійних спілок. Право на страйк. Закон Вагнера 1935 р. і Закон Тафта-Хартлі 1947 р. у США. Додатки до Конституції США в XX ст. Федеральний закон та закони штатів. Цивільне, трудове та кримінальне право США.

Основні напрями державно-правового розвитку США в кінці XX – на початку XXI ст.

Розділ 8. Держава і право країн Сходу в Новітню епоху

Тема 24. Держава і право Японії та Китаю в Новітню епоху

Розвиток держави і права Японії. Японія в період між двома світовими війнами. Мілітаризація суспільства. «Нова політична структура» і «Нова економічна структура». Збереження монархічної влади. Японська держава після Другої світової війни. Перебудова суспільно-економічних засад. Конституція Японії 1947 р. Джерела та характерні риси права.

Розвиток держави і права КНР XX ст. Початок новодемократичної революції в Китаї. Період громадянських революційних війн. Утворення Китайської Народної Республіки. Конституція КНР 1954 р. Основний закон 1975 р. і Конституція 1978 р. Конституція КНР 1982 р. Джерела та характерні риси права.

Розділ 4. Тематичний план навчальної дисципліни

Таблиця 4.1. Тематичний план навчальної дисципліни для студентів денної форми навчання спеціальності 08161 «Право» з розподілом навчального часу за видами занять

№ з/п	Назва розділу, модуля, теми	Кількість годин за видами занять			
		разом	аудиторні		позааудиторні
			лекції	семінарські	самостійна робота
1	2	3	4	5	6
Модуль 1. ВСТУП ДО ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН. ДЕРЖАВА І ПРАВО СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ ТА СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ					
Розділ 1. Вступ до історії держави і права зарубіжних країн. Держава і право Стародавнього Сходу					
1.	Вступ до історії держави і права зарубіжних країн	7	2	-	2
2.	Держава і право Стародавнього Єгипту	7	2	-	3
3.	Держава і право Стародавнього Вавилону	7	-	2	2
4.	Держава і право Давньої Індії	7	-	2	2
5.	Держава і право Стародавнього Китаю	7	-	2	2
Розділ 2. Держава і право Античного світу					
6.	Держава і право Стародавньої Греції	7	-	2	2
7.	Держава і право Стародавнього Риму	5	-	-	3
Розділ 3. Розвиток держави і права Західної Європи в період Середньовіччя					
8.	Держава і право франків	5	2	2	1
9.	Держава і право Франції в епоху Середньовіччя	4	-	2	2
10.	Держава і право Англії в епоху Середньовіччя	4	2	-	2
11.	Держава і право Німеччини в епоху Середньовіччя	4	-	2	3
12.	Канонічне і міське право у країнах Західної Європи в епоху Середньовіччя	4	-	2	3

1	2	3	4	5	6
Розділ 4. Держава і право Московії в епоху Середньовіччя					
13.	Держава і право Московії в епоху Середньовіччя	4	2	-	3
Розділ 5. Держава і право середньовічного Сходу та Африки					
14.	Держава і право середньовічного Сходу та Африки	6	2	2	2
Загалом		60	10	18	32
Модуль 2. ДЕРЖАВА І ПРАВО ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН В ПЕРІОД НОВОГО ЧАСУ					
Розділ 6. Держава і право Європи, Азії та Америки Нового часу					
15.	Загальна характеристика держави і права в Новий час	7	2	-	5
16.	Держава і право Англії Нового часу	8	2	2	4
17.	Виникнення і розвиток держави і права в Америці	8	2	2	4
18.	Держава і право Франції Нового часу	8	2	2	4
19.	Держава і право Німеччини Нового часу	7	2	-	5
20.	Держава і право Японії та Китаю Нового часу	7	-	2	5
Загалом		45	10	8	27
Модуль 3. ДЕРЖАВА І ПРАВО ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН НОВІТНЬОГО ПЕРІОДУ					
Розділ 7. Держава і право країн Європи та Америки в Новітню епоху					
21.	Загальна характеристика держави і права в Новітню добу	11	2	-	9
22.	Держава і право країн Європи в Новітню епоху	12	6	2	4
23.	Держава і право США Новітньої доби	12	2	2	8
Розділ 8. Держава і право країн Сходу в Новітню епоху					
24.	Держава і право Японії та Китаю в Новітню епоху	10	2	-	8
Загалом		45	12	4	29
Разом з навчальної дисципліни		150	34	30	86

Таблиця 4.2. Тематичний план навчальної дисципліни для студентів заочної форми навчання спеціальності 08161 «Право» з розподілом навчального часу за видами занять

№ з/п	Назва розділу, модуля, теми	Кількість годин за видами занять			
		разом	аудиторні		позааудиторні
			лекції	семінарські	самостійна робота
1	2	3	4	5	6
Модуль 1. ВСТУП ДО ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН. ДЕРЖАВА І ПРАВО СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ ТА СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ					
Розділ 1. Вступ до історії держави і права зарубіжних країн. Держава і право Стародавнього Сходу					
1.	Вступ до історії держави і права зарубіжних країн	6	2	-	4
2.	Держава і право Стародавнього Єгипту	4	-	-	4
3.	Держава і право Стародавнього Вавилону	5	-	2	3
4.	Держава і право Давньої Індії	4	-	-	4
5.	Держава і право Стародавнього Китаю	4	-	-	4
Розділ 2. Держава і право Античного світу					
6.	Держава і право Стародавньої Греції	4	-	-	4
7.	Держава і право Стародавнього Риму	4	-	-	4
Розділ 3. Розвиток держави і права Західної Європи в період Середньовіччя					
8.	Держава і право франків	5	-	2	3
9.	Держава і право Франції в епоху Середньовіччя	4	-	-	4
10.	Держава і право Англії в епоху Середньовіччя	4	-	-	4
11.	Держава і право Німеччини в епоху Середньовіччя	4	-	-	4
12.	Канонічне і міське право у країнах Західної Європи в епоху Середньовіччя	4	-	-	4

1	2	3	4	5	6
Розділ 4. Держава і право Московії в епоху Середньовіччя					
13.	Держава і право Московії в епоху Середньовіччя	4	-	-	4
Розділ 5. Держава і право середньовічного Сходу та Африки					
14.	Держава і право середньовічного Сходу та Африки	4	-	-	4
Загалом		60	2	4	54
Модуль 2. ДЕРЖАВА І ПРАВО ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН В ПЕРІОД НОВОГО ЧАСУ					
Розділ 6. Держава і право Європи, Азії та Америки Нового часу					
15.	Загальна характеристика держави і права в Новий час	8	-	-	8
16.	Держава і право Англії Нового часу	9	-	2	7
17.	Виникнення і розвиток держави і права в Америці	7	-	-	7
18.	Держава і право Франції Нового часу	7	-	-	7
19.	Держава і право Німеччини Нового часу	7	-	-	7
20.	Держава і право Японії та Китаю Нового часу	7	-	-	7
Загалом		45	-	2	43
Модуль 3. ДЕРЖАВА І ПРАВО ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН НОВІТНЬОГО ПЕРІОДУ					
Розділ 7. Держава і право країн Європи та Америки в Новітню епоху					
21.	Загальна характеристика держави і права в Новітню добу	10	2	-	8
22.	Держава і право країн Європи в Новітню епоху	12	-	-	12
23.	Держава і право США Новітньої доби	12	-	-	12
Розділ 8. Держава і право країн Сходу в Новітню епоху					
24.	Держава і право Японії та Китаю в Новітню епоху	11	-	-	11
Загалом		45	2	-	43
Разом з навчальної дисципліни		150	4	6	140

Розділ 4. Тематичний план навчальної дисципліни

Таблиця 4.2. Тематичний план навчальної дисципліни «Історія держави і права зарубіжних країн», яка викладається для студентів денної форми навчання спеціальності 08161 «Право»

* – у таблиці позначені лекційні та практичні заняття для студентів заочної форми навчання

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Назва теми та питання семінарського (практичного) заняття <small>для студентів заочної форми навчання</small>	Завдання самостійної роботи у розрізі теми	Інформаційні джерела (порядковий номер за переліком)
1	2	3	4
Модуль 1. ВСТУП ДО ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН. ДЕРЖАВА І ПРАВО СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ ТА СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ			
Розділ 1. Вступ до історії держави і права зарубіжних країн. Держава і право Стародавнього Сходу			
Тема 1. Вступ до історії держави і права зарубіжних країн			
Лекція 1. Лекція 1*. 1. Історія держави і права зарубіжних країн (далі – ІДПЗК) як навчальна дисципліна та її місце в системі юридичних наук. 2. Предмет, методологія, джерела вивчення ІДПЗК. 3. Періодизація ІДПЗК. 4. Сутність та походження держави. Чинники державоутворюючого процесу. 5. Становлення суспільства. Первісне право.		1. Методологія історії держави і права. Основні теоретичні напрями історико-правової науки. 2. «Священні царі». 3. Сутність і походження права.	1-88

1	2	3	4
Тема 2. Держава і право Стародавнього Єгипту			
<p>Лекція 2.</p> <p>1. Поява перших держав. Виникнення держави в країнах Стародавнього Сходу.</p> <p>2. Створення держави в Стародавньому Єгипті.</p> <p>3. Державний лад.</p> <p>4. Соціальна структура.</p> <p>5. Характеристика правової системи.</p>		<p>1. Право Стародавнього Єгипту.</p> <p>2. Періодизація розвитку держави і права Стародавнього Єгипту.</p> <p>3. Формування поняття «східна деспотія». Влада фараонів.</p> <p>4. Поняття правової норми та правопорушення в Стародавньому Єгипті.</p>	1-88
Тема 3. Держава і право Стародавнього Вавилону			
<p>1. Міста-держави Месопотамії.</p> <p>2. Утворення держави в Стародавньому Вавилоні.</p> <p>3. Державний устрій.</p> <p>4. Суспільний устрій.</p> <p>5. Право Стародавнього Вавилону.</p>	<p>Семінарське заняття 1.</p> <p>Практичне заняття 1*.</p> <p>1. Утворення держави в Стародавньому Вавилоні.</p> <p>2. Державний устрій Стародавнього Вавилону. Характеристика органів державної влади.</p> <p>3. Суспільний устрій.</p> <p>3.1. Правовий статус авілумів, мушкенумів, воїнів.</p> <p>3.2. Правовий статус селян та рабів.</p> <p>4. Право Стародавнього Вавилону.</p> <p>5.1. Джерела права. Характеристика законів царя Хаммурапі.</p> <p>5.2. Зміст законів Хаммурапі:</p>	<p>1. Соціально-економічний та політичний розвиток Межиріччя наприкінці III тис. до н.е.</p> <p>2. Розвиток релігії, права, писемності.</p> <p>3. Міста-держави Месопотамії.</p> <p>4. Характеристика Законника царя Хаммурапі.</p>	1-88

1	2	3	4
	а) становий устрій і його закріплення в законах; б) право власності; в) договір позики; г) злочини і покарання. 5.3. Історичне значення законів царя Хаммурапі.		
Тема 4. Держава і право Давньої Індії			
1. Виникнення Хетської держави. 2. Виникнення держави в Давній Індії. 3. Державний устрій та суспільний лад. 4. Джерела і характерні риси права Давньої Індії.	Семінарське заняття 2. 1. Держави Давньої Індії. 1.1. Виникнення Хетської держави. 1.2. Періодизація розвитку держави і права в Індії. 2. Державний устрій. 3. Суспільний лад. 4. Риси права Давньої Індії. Джерела права. 4.1. Дхармасутри. Артхашастра. 4.2. Збірник дхарм – «Закони Ману», його характеристика.	1. Виникнення Хетської держави. Державний устрій стародавніх хетів. Суспільний устрій у Хетській державі. Право Хетської держави.	1-88
Тема 5. Держава і право Стародавнього Китаю			
1. Виникнення держави у Стародавньому Китаї. 2. Державний лад Стародавнього Китаю. 3. Суспільний лад. 4. Джерела і характерні риси права Стародавнього Китаю.	Семінарське заняття 3. 1. Утворення держави у Стародавньому Китаї. 2. Державний устрій та суспільний лад. 3. Риси права Стародавнього Китаю (цивільне право, шлюбно-сімейне право). 3.2. Злочини і покарання.	1. Виникнення держави. Періодизація розвитку держави і права в Китаї. Династична історія Китаю. 2. Конфуціанство і легізм Стародавнього Китаю.	1-88

1	2	3	4
	3.1. Суд. 4. Джерела права.	3. Реформи, спрямовані на руйнування громади.	
Розділ 2. Держава і право Античного світу			
Тема 6. Держава і право Стародавньої Греції			
<p>1. Виникнення держави в країнах античного світу.</p> <p>2. Особливості державного ладу Спарти.</p> <p>3. Державний лад Афін.</p> <p>4. Суспільний лад в античних державах.</p> <p>5. Джерела і характерні риси античного права.</p>	<p>Семінарське заняття 4.</p> <p>1. Загальна характеристика античного світу (протодержави, становлення полісної організації).</p> <p>2. Утворення Спартанської держави.</p> <p>Система влади і управління в Спарті:</p> <p>а) царі;</p> <p>б) герусія;</p> <p>в) апелла;</p> <p>г) колегія ефорів.</p> <p>3. Особливості суспільного ладу Спарти. Звичаї спартанців.</p> <p>4. Суд і право Спарти.</p> <p>5. Становлення Афіньської держави.</p> <p>6. Державний устрій Афінь. Центральні органи народовладдя та посадові особи Афіньської держави:</p> <p>а) народні збори (еклезія);</p> <p>б) рада п'ятисот (буле);</p> <p>в) гелієя;</p> <p>г) колегія стратегів;</p> <p>д) колегія архонтів.</p> <p>7. Суспільний лад Афінь періоду розквіту V – IV ст. до н.е.</p> <p>8. Суд і право Афінь.</p>	<p>1. Реформи Тезея в Афінах. Реформи Солона, Клісфена, Ефіальта, Перикла.</p> <p>2. Закони Лікурга.</p> <p>3. Закони Драконта і Солона.</p>	<p>1-88</p>

1	2	3	4
Тема 7. Держава і право Стародавнього Риму			
<p>1. Утворення Римської держави. Реформи Сервія Тулія.</p> <p>2. Римська держава періоду республіки. Структура суспільства.</p> <p>3. Криза і падіння республіки.</p> <p>4. Римська держава в період імперії.</p> <p>5. Римське право та суд.</p>		<p>1. Державний лад Риму в період Республіки.</p> <p>2. Джерела римського права.</p> <p>3. Загальноісторичне значення римського права та його рецепція.</p>	1-88
Розділ 3. Розвиток держави і права Західної Європи в період Середньовіччя			
Тема 8. Держава і право франків			
<p>Лекція 3.</p> <p>1. Ранньофеодальна держава і право.</p> <p>2. Утворення та розвиток Франкської держави.</p> <p>3. Суспільний устрій.</p> <p>4. Державний лад.</p> <p>5. Джерела та характеристика права.</p>	<p>Семинарське заняття 5. Практичне заняття 2*.</p> <p>1. Загальна характеристика розвитку держав і суспільств епохи Середньовіччя.</p> <p>2. Особливості виникнення держави у франків. Формування державного апарату.</p> <p>3. Джерела і характерні риси права. «Салічна правда» – пам'ятка ранньофеодального права франків</p> <p>3.1. Походження «Салічної правди» та її загальна характеристика.</p> <p>3.2. Злочини проти власності за «Салічною правдою». Злочини проти особи.</p> <p>3.3. Суспільний лад франків. Феодальна ієрархія в праві «Салічної правди».</p>	<p>1. Влада франкських королів. Держава франків при Меровінгах і Каролінгах.</p> <p>2. Основні положення реформи Карла Мартелла (715-741 рр.).</p>	1-88

1	2	3	4
	3.4. Судовий процес: процесуальні відносини сторін до суду, виклик до суду, види доказів.		
Тема 9. Держава і право Франції в епоху Середньовіччя			
<p>1. Ранньофеодальна монархія в Франції у IX – XIII ст.</p> <p>2. Станово-представницька монархія у Франції (XIV – XV ст.).</p> <p>3. Абсолютна монархія у Франції.</p> <p>4. Суспільний лад.</p> <p>5. Характеристика правової системи.</p> <p>Джерела права феодальної Франції.</p>	<p>Семинарське заняття 6.</p> <p>1. Ранньофеодальна монархія в Франції (IX – XIII ст.). Право феодальної земельної власності.</p> <p>2. Станово-представницька монархія у Франції (XIV–XV ст.). Державний лад.</p> <p>3. Абсолютна монархія у Франції (XVI–XVII ст.). Державний лад.</p> <p>4. Суспільний лад Франції в епоху Середньовіччя.</p> <p>5. Характеристика правової системи.</p> <p>Джерела права середньовічної Франції (конкордати, кутюми, королівські ордонанси, едикти).</p> <p>6. Суд у середньовічній Франції.</p>	<p>1. Генеральні штати, їх структура, компетенція.</p> <p>2. Теорія трьох станів.</p> <p>3. Право феодальної земельної власності: алод, фео́д і бенефіцій.</p> <p>4. Кодифікація права.</p>	1-88
Тема 10. Держава і право Англії в епоху Середньовіччя			
<p>Лекція 4.</p> <p>1. Ранньофеодальна монархія в Англії.</p> <p>2. Період станово-представницької монархії.</p> <p>3. Державний і суспільний лад у період абсолютизму.</p> <p>4. Право та суд у середньовічній Англії. «Велика хартія вольностей»</p>		<p>1. Становлення держави і права в Англії. Періодизація розвитку держави і права в Англії.</p> <p>2. Вплив норманського завоювання 1066 р. на подальший суспільно-політичний розвиток</p>	1-88

1	2	3	4
1215 р.».		країни. 3. Англосаксонські «правди». Королівські асизи. «Загальне право» і «право справедливості». Статутне право. Майорат. Класифікація злочинів згідно з англійським правом. «Криваве законодавство» періоду абсолютизму.	
Тема 11. Держава і право Німеччини в епоху Середньовіччя			
<p>1. Становлення і розвиток ранньофеодальної держави в Німеччині.</p> <p>2. Станово-представницька монархія.</p> <p>3. Особливості абсолютної монархії.</p> <p>4. Право та суд.</p>	<p>Семінарське заняття 7.</p> <p>1. Ранньофеодальна монархія в Німеччині (IX – XIII ст.).</p> <p>2. Утворення «Священної Римської імперії» в Німеччині. Станово-представницька монархія у Німеччині.</p> <p>3. Особливості абсолютної монархії у Німеччині.</p> <p>4. Суспільний лад.</p> <p>5. Характеристика правової системи. Джерела права середньовічної Німеччини (Саксонське і Швабське зеркала, «Золота булла» 1356 р., «Кароліна» 1532 р.).</p> <p>6. Суд у середньовічній Німеччині.</p>	<p>1. Рейхстаг: поняття та структура.</p> <p>2. Імперська депутація.</p> <p>3. Особливості князівського абсолютизму.</p>	1-88

1	2	3	4
Тема 12. Канонічне і міське право у країнах Західної Європи в епоху Середньовіччя			
<p>1. Поняття та предмет канонічного права.</p> <p>2. Поняття та предмет, розвиток міського права.</p> <p>3. Магдебурзьке право.</p>	<p>Семінарське заняття 8.</p> <p>1. Поняття та предмет канонічного права. Вплив римсько-католицької церкви на правову систему країн Західної Європи.</p> <p>2. Інквізиційний характер судового процесу.</p> <p>3. Поняття та предмет, розвиток міського права.</p> <p>4. Виникнення і розвиток міст. Статути вільних міст, цехів і купецьких гільдій. Міські республіки (Генуя, Флоренція).</p> <p>5. Магдебурзьке право.</p> <p>5.1. Джерела магдебурзького права та їх характеристика.</p> <p>5.2. Організація управління в європейських містах за магдебурзьким правом.</p> <p>5.3. Суд і судочинство за магдебурзьким правом.</p>	<p>1. Інститут спадкування. Шлюбні відносини. Система покарань. Інтердикт. Анафема. Епітілія. Санкції проти духовних осіб.</p> <p>2. Міські республіки: Генуя, Флоренція. Ганзейський союз. Цехи і гільдії. Братства. Суд в епоху Середньовіччя.</p>	1-88
Розділ 4. Держава і право Московії в епоху Середньовіччя			
Тема 13. Держава і право Московії в епоху Середньовіччя			
<p>Лекція 5.</p> <p>1. Утворення і розвиток Московської держави і права.</p> <p>2. Державний лад. Еволюція органів влади і управління.</p> <p>3. Суспільний лад.</p> <p>4. Джерела права.</p>		<p>1. Судебник 1497 р. та початок закріпачення селян.</p> <p>2. «Соборне Уложення» 1649 р.</p>	1-88

1	2	3	4
Розділ 5. Держава і право середньовічного Сходу та Африки			
Тема 14. Держава і право середньовічного Сходу та Африки			
<p>Лекція 6.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Закономірності виникнення і розвитку феодальної держави і права Азії та Африки. 2. Держава і право Східної Римської імперії (Візантії). 3. Держава і право Арабського Халіфату. 4. Особливості становлення і розвитку мусульманського права. 	<p>Семінарське заняття 9.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Закономірності виникнення і розвитку феодальної держави і права Азії та Африки. 2. Держава і право середньовічного Китаю. 2.1. Державний устрій. Династії середньовічного Китаю. 2.2. Суспільний устрій. 2.3. Право середньовічного Китаю. 3. Держава і право середньовічної Індії. 3.1. Державний устрій і право. 3.2. Суспільний устрій. 3.3. Право середньовічної Індії. 4. Держава і право середньовічної Японії. 4.1. Виникнення держави. Династична історія Японії. 4.2. Державний устрій і право Японії. 4.3. Феодальне суспільство Японії. Духовний світ японського суспільства. 5. Поняття та джерела мусульманського права (Коран. Сунна. Іджма). 6. Право середньовічних африканських держав. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вплив релігії на соціальну і політичну структуру. 2. Реформи Константина Великого та Юстиніана. 3. Боротьба з хрестоносцями. 4. Кодифікація Юстиніана у Візантії. 5. Еклога. Прохірон. Базиліки. 	1-88

1	2	3	4
Модуль 2. ДЕРЖАВА І ПРАВО ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН В ПЕРІОД НОВОГО ЧАСУ			
Розділ 6. Держава і право Європи, Азії та Америки Нового часу			
Тема 15. Загальна характеристика держави і права в Новий час			
<p>Лекція 7.</p> <p>1. Основні причини буржуазних революцій.</p> <p>2. Характеристика систем права: англосаксонська, романо-германська (континентальна) тощо.</p> <p>3. Загальна характеристика розвитку держав і суспільств Нового часу.</p> <p>4. Колоніалізм: поняття та етапи. Колоніальні імперії.</p>		<p>1. Виникнення нових правових систем.</p> <p>2. Зміни в державному та суспільному ладі держав Нового часу.</p> <p>3. Буржуазні республіки та просвітницький абсолютизм.</p> <p>4. Принципи формування та тенденції розвитку буржуазного права.</p> <p>5. «Завойовані» колонії та «переселенські». Ост-Індійська компанія.</p>	1-88
Тема 16. Держава і право Англії Нового часу			
<p>Лекція 8.</p> <p>1. Англійська середини XVII ст.: причини, етапи.</p> <p>2. Реставрація Стюартів. Утвердження конституційної монархії.</p> <p>3. Державний устрій Великобританії у XIX ст.</p> <p>5. Право та суд в Англії середини XVII – XIX ст.</p>	<p>Семінарське заняття 10.</p> <p>Практичне заняття 3*.</p> <p>1. Англійська середини XVII ст.: причини, етапи.</p> <p>2. Реставрація Стюартів. «Славна революція».</p> <p>3. Державний устрій Великобританії у XIX ст.</p> <p>4. Характерні риси права Англії середи-</p>	<p>1. Причини, передумови, завдання, рушійні сили англійської революції середини XVII ст.</p> <p>2. «Habeas Corpus Act» та Білль про права.</p>	1-88

1	2	3	4
	ни XVII – XIX ст. 5. Джерела права Англії Нового часу.		
Тема 17. Виникнення і розвиток держави і права в Америці			
<p>Лекція 9.</p> <p>1. Держави і право доколумбової Америки: майя, інки, ацтеки.</p> <p>2. Війна за незалежність 1775-1783 рр. Виникнення держави у США.</p> <p>3. США наприкінці XVIII – початку XX ст.</p> <p>4. Правова та судова системи.</p>	<p>Семінарське заняття 11.</p> <p>1. Війна за незалежність 1775-1783 рр. і виникнення буржуазної держави у США.</p> <p>1.1. Зміст і значення Декларації незалежності США.</p> <p>1.2. Зміст і значення Статей конфедерації.</p> <p>2. США наприкінці XVIII – першій половині XIX ст.</p> <p>2.1. Громадянська війна 1861-1865 рр.: причини і передумови.</p> <p>2.2. Законодавчі акти уряду президента Авраама Лінкольна.</p> <p>2.3. Підсумки Громадянської війни. Поправки до Конституції США.</p> <p>3. Реконструкція Півдня. Зміни у державному і суспільному устрої в другій половині XIX – початку XX ст.</p> <p>4. Правова та судова системи.</p> <p>4.1. Прийняття Конституції Сполучених Штатів Америки 1787 р.</p> <p>4.2. Зміст і значення Конституції США:</p> <p>а) США – федеративна держава;</p> <p>б) президент і його повноваження;</p> <p>в) Конгрес і його повноваження;</p>	<p>1. Декларація незалежності США 4 липня 1776 р., «Статті конфедерації» 1781 р. Конституція США 1787 р.</p> <p>2. Гомстед-акт 1862 р. і Прокламація про звільнення рабів. Перемога Півночі. «Реконструкція Півдня».</p>	<p>1-88</p>

1	2	3	4
	г) система стримувань і противаг. 4.3. Білля про права 1791 р., його зміст і значення.		
Тема 18. Держава і право Франції Нового часу			
<p>Лекція 10.</p> <p>1. Велика французька революція кінця XVIII ст. Становлення держави нового типу.</p> <p>2. Розвиток держави у Франції в 1795-1871 рр.</p> <p>3. Паризька комуна 1871 р.</p> <p>4. Третя республіка у Франції 1871-1917 рр.</p> <p>5. Право та суд у Франції у кінці XVIII – на початку XX ст.</p>	<p>Семинарське заняття 12.</p> <p>1. Велика французька революція кінця XVIII ст. Виникнення буржуазної держави.</p> <p>2. Розвиток держави у Франції в 1795-1871 рр.</p> <p>3. Державний устрій і право Паризької комуни 1871 р. Управління Комуни (рада, комісії, Комітет громадського порятунку).</p> <p>4. Третя республіка у Франції 1871-1917 рр.</p> <p>5. Право та суд у Франції у кінці XVIII – на початку XX ст.</p> <p>5.1. Опрацювання та прийняття Французького цивільного кодексу 1804 р., його структура.</p> <p>а) фізичні особи за Цивільним кодексом 1804 р. (правоздатність і дієздатність);</p> <p>б) право приватної власності;</p> <p>в) право зобов'язань;</p> <p>г) шлюбно-сімейне право;</p> <p>д) значення Французького цивільного кодексу для розвитку буржуазного цивільного права.</p>	<p>1. «Декларація прав людини і громадянина» 1789 р.</p> <p>2. Конституції 1791 р., 1793 р.</p> <p>3. Переворот 9-го термідора і термідоріанська реакція. Конституція 1795 р.</p> <p>4. Реставрація монархії Бурбонів. Хартія 1814 р. Липнева революція і Хартія 1830 р. Революція 1848 р. і проголошення (Другої) республіки.</p> <p>5. Конституція 1848 р. Державний переворот Луї Бонапарта (1851 р.) і Конституція 1852 р. Державний лад Другої імперії.</p>	<p>1-88</p>

1	2	3	4
	5.2. Характеристика Кримінального кодексу Франції 1810 р. а) прийняття та структура Кримінального кодексу Франції 1810 р.; б) поняття злочину і покарання за Кримінальним кодексом 1810 р.; в) загальна оцінка та значення Кримінального кодексу Франції 1810 р.		
Тема 19. Держава і право Німеччини Нового часу			
Лекція 11. 1. Політичний розвиток Німеччини у 1800-1871 рр. 2. Об'єднання Німеччини. Суспільно-політичний розвиток наприкінці XIX – початку XX ст. 3. Становлення загальнонімецької правової системи.		1. «Березнева революція» 1848-1849 рр.	1-88
Тема 20. Держава і право Японії та Китаю Нового часу			
1. Революція Мейдзі. Реформи 1860-1880 рр. 2. Конституція 1889 р. Державний устрій. 3. Правова система і суд.	Семінарське заняття 13. 1. <i>Держава і право Японії</i> . Революція Мейдзі. Реформи 70-80-х рр. XIX ст. Виникнення політичних партій. Конституція 1889 р. 2. Конституція 1889 р. Державний устрій. 3. Суспільний та державний лад Японії до середини XIX ст., кінця XIX – на початку XX ст. 4. Особливості формування та джерела	1. «Реставрація Мейдзі». 2. Три принципи Сунь Ятсена. 3. Сінхайська революція 1911 р.	1-88

1	2	3	4
	<p>японського права. Суд.</p> <p>5. <i>Держава і право Китаю</i>. Велика селянська війна 1850-1864 рр. у Китаї. Криза політичної системи.</p> <p>6. Сінхайська революція 1911 р. Проголошення Китайської Республіки.</p> <p>7. Особливості китайського права, його джерела. Суд.</p>		
Модуль 3. ДЕРЖАВА І ПРАВО ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН НОВІТНЬОГО ПЕРІОДУ			
Розділ 7. Держава і право країн Європи та Америки в Новітню епоху			
Тема 21. Загальна характеристика держави і права в Новітню добу			
<p>Лекція 12. Лекція 2*.</p> <p>1. Нові тенденції у розвитку правових систем.</p> <p>2. Активізація кодифікаційної діяльності у Франції та США. Практика консолідованих законів у Великій Британії.</p> <p>3. Розвиток цивільного і торгового права.</p> <p>4. Прогресивні нововведення в сімейному праві. Соціальне законодавство.</p>		<p>1. Зміни на політичній карті Європи після Першої світової війни. Друга світова війна та її державно-правові наслідки.</p> <p>2. Особливості монархій та республік в Новітній час.</p> <p>3. Об'єднання Європи та утворення ЄС.</p>	1-88
Тема 22. Держава і право країн Європи в Новітню епоху			
<p>Лекція 13. <i>Держава і право Англії в Новітню епоху</i>.</p> <p>1. Розвиток держави у Великій Британії.</p>	<p>Семинарське заняття 14.</p> <p><i>Держава і право Франції в Новітню епоху</i>.</p> <p>1. Державний лад Третьої республіки у</p>	<p>1. Реформа парламенту 1949 р. Спроби подальшої реорганізації палат лордів. Виборчі</p>	1-88

1	2	3	4
<p>2. Розвиток британської партійної системи.</p> <p>3. Спроби реформування парламентської системи.</p> <p>4. Правовий статус королеви. Закон 2011 р. про престолоуспадкування.</p> <p>5. Джерела та характерні риси права Англії..</p> <p>Лекція 14. <i>Держава і право Німеччини в Новітню епоху.</i></p> <p>1. Революція у листопаді 1918 р. в Німеччині та її наслідки.</p> <p>2. Система органів влади й управління періоду Веймарської республіки (1919 – 1933 рр.).</p> <p>3. Встановлення нацистської диктатури.</p> <p>4. Утворення ФРН. Основні риси Боннської конституції 1949 р.</p> <p>5. Утворення єдиної німецької держави в жовтні 1990 р. та її державний устрій.</p> <p>Лекція 15. <i>Держава і право Італії в Новітню епоху.</i></p> <p>1. Італія на початку ХХ ст. : державно-правовий розвиток.</p> <p>2. Прихід до влади фашистів. Встановлення фашистської диктатури.</p> <p>3. Італія з 1943 року до сьогодні.</p>	<p>міжвоєнний період. Повалення Третьої республіки.</p> <p>2. Опрацювання і прийняття Конституції Франції 1946 р.</p> <p>2.1. Основні положення Конституції 1946 р.</p> <p>а) економічні та політичні права французьких громадян;</p> <p>б) вищі органи влади і управління.</p> <p>2.2. Причини скасування Конституції 1946 р.</p> <p>3. Державний лад Четвертої республіки, причини її ліквідації.</p> <p>4. Утворення П'ятої республіки. Прийняття Конституції 1958 р. Державний лад Франції згідно з Конституцією 1958 р.: президент, уряд, парламент, Конституційна рада.</p> <p>5. Основні тенденції розвитку правової та судової системи.</p>	<p>реформи 1918 р. і 1928 р. Акт про народне представництво 1948 р.</p> <p>2. Закон 2011 р. про престолоуспадкування.</p> <p>3. «Похід на Рим» фашистських загонів у жовтні 1922 р.</p> <p>4. Виникнення після Першої світової війни національних держав у Чехословаччині, Угорщині, Югославії, Болгарії. Утворення незалежної Польської Республіки.</p> <p>5. Особливості соціально-політичного розвитку європейських країн народної демократії.</p>	

1	2	3	4
Конституція 1947 р.			
Тема 23. Держава і право США Новітньої доби			
<p>Лекція 16.</p> <p>1. Державне регулювання ринкових відносин в США.</p> <p>2. «Новий курс» президента Ф. Рузвельта і його основні заходи.</p> <p>3. Основні зміни у державному ладі США.</p> <p>4. Структура поліцейського апарату. ФБР. Верховний Суд США.</p> <p>5. Зміни в політичному режимі Сполучених Штатів після Другої світової війни.</p>	<p>Семинарське заняття 15.</p> <p>1. Основні тенденції державного розвитку США після Першої світової війни.</p> <p>2. «Новий курс» президента Ф. Рузвельта .</p> <p>2.1. Причини запровадження урядом США «Нового курсу». Його мета.</p> <p>2.2. Регулювання економіки: фінанси, промисловість, сільське господарство.</p> <p>2.3. Соціальні реформи: регулювання трудових відносин, боротьба з безробіттям.</p> <p>2. 4. Значення «Нового курсу».</p> <p>3. Зміни в політичному режимі США після Другої світової війни. Двопартійна система США.</p> <p>4. Державний лад США.</p> <p>5. Зміни в законодавстві.</p> <p>6. Мілітаризація державного апарату. Пентагон і ЦРУ. Структура поліцейського апарату. ФБР. Верховний Суд США.</p>	<p>1. XIX, XXIV і XXVI поправки до Конституції. Закон про виборчі права 1965 р. Президент. Апарат Білого дому.</p> <p>2. Пентагон і ЦРУ. Структура поліцейського апарату. ФБР.</p> <p>3. Закон Вагнера 1935 р. і Закон Тафта-Хартлі 1947 р. у США.</p>	1-88
Розділ 8. Держава і право країн Сходу в Новітню епоху			
Тема 24. Держава і право Японії та Китаю в Новітню епоху			
<p>Лекція 17.</p> <p>1. Розвиток Японії у XX – на початку</p>		<p>1. «Нова політична структура» і «Нова</p>	1-88

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
<p>XXI ст. 2. Державний устрій згідно з Конституцією 1947 р. 3. Джерела та характерні риси права Японії. 4. Держава і право Китаю першої половини XX ст. 5. Утворення Китайської Народної Республіки та її конституції. 6. Джерела та характерні риси права Китаю.</p>		<p>економічна структура». 2. Конституція КНР 1954 р. Основний закон 1975 р. і Конституція 1978 р. Конституція КНР 1982 р.</p>	

Розділ 5. Система поточного та підсумкового контролю

Таблиця 5.1. Розподіл балів, що отримують студенти за результатами вивчення навчальної дисципліни «Історія держави і права зарубіжних країн»

Спеціальність 08161 «Право»

<i>Назва модуля, теми</i>	<i>Вид навчальної роботи</i>	<i>Бали</i>
Модуль I. ВСТУП ДО ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН. ДЕРЖАВА І ПРАВО СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ ТА СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ		
Розділ 1. Вступ до історії держави і права зарубіжних країн. Держава і право Стародавнього Сходу		
Тема 1. Вступ до історії держави і права зарубіжних країн	1. Відвідування лекції	-
	2. Обговорення теор. питання на семінарському (практ.) занятті	-
	3. Виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи	-
	Разом:	-
Тема 2. Держава і право Стародавнього Єгипту	1. Відвідування лекції	-
	2. Обговорення теор. питання на семінарському (практ.) занятті	-
	3. Виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи	-
	Разом:	-
Тема 3. Держава і право Стародавнього Вавилону	1. Відвідування лекції	-
	2. Обговорення теор. питання на семінарському (практ.) занятті	2
	3. Виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи	1
	Разом:	3
Тема 4. Держава і право Давньої Індії	1. Відвідування лекції	-
	2. Обговорення теор. питання на семінарському (практ.) занятті	2
	3. Виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи	1
	Разом:	3
Тема 5. Держава і право Стародавнього Китаю	1. Відвідування лекції	-
	2. Обговорення теор. питання на семінарському (практ.) занятті	2
	3. Виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи	1
	Разом:	3
Розділ 2. Держава і право Античного світу		
Тема 6. Держава і право Стародавньої Греції	1. Відвідування лекції	-
	2. Обговорення теор. питання на семінарському (практ.) занятті	2

<i>Назва модуля, теми</i>	<i>Вид навчальної роботи</i>	<i>Бали</i>
	3. Виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи	1
	Разом:	3
Тема 7. Держава і право Стародавнього Риму	1. Відвідування лекції	-
	2. Обговорення теор. питання на семінарському (практ.) занятті	-
	3. Виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи	-
	Разом:	-
Поточна модульна робота I		5
Розділ 3. Розвиток держави і права Західної Європи в період Середньовіччя		
Тема 8. Держава і право франків	1. Відвідування лекції	-
	2. Обговорення теор. питання на семінарському (практ.) занятті	2
	3. Виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи	1
	Разом:	3
Тема 9. Держава і право Франції в епоху Середньовіччя	1. Відвідування лекції	-
	2. Обговорення теор. питання на семінарському (практ.) занятті	2
	3. Виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи	1
	Разом:	3
Тема 10. Держава і право Англії в епоху Середньовіччя	1. Відвідування лекції	-
	2. Обговорення теор. питання на семінарському (практ.) занятті	-
	3. Виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи	-
	Разом:	-
Тема 11. Держава і право Німеччини в епоху Середньовіччя	1. Відвідування лекції	-
	2. Обговорення теор. питання на семінарському (практ.) занятті	2
	3. Виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи	1
	Разом:	3
Тема 12. Канонічне і міське право у країнах Західної Європи в епоху Середньовіччя	1. Відвідування лекції	-
	2. Обговорення теор. питання на семінарському (практ.) занятті	2
	3. Виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи	1
	Разом:	3
Розділ 4. Держава і право Московії в епоху Середньовіччя		
Тема 13. Держава і право	1. Відвідування лекції	-

<i>Назва модуля, теми</i>	<i>Вид навчальної роботи</i>	<i>Бали</i>
Московії в епоху Середньовіччя	2. Обговорення теор. питання на семінарському (практ.) занятті	-
	3. Виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи	-
	Разом:	-
Розділ 5. Держава і право середньовічного Сходу та Африки		
Тема 14. Держава і право середньовічного Сходу та Африки	1. Відвідування лекції	-
	2. Обговорення теор. питання на семінарському (практ.) занятті	2
	3. Виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи	1
	Разом:	3
Поточна модульна робота II		5
Модуль 2. ДЕРЖАВА І ПРАВО ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН В ПЕРІОД НОВОГО ЧАСУ		
Розділ 6. Держава і право Європи, Азії та Америки Нового часу		
Тема 15. Загальна характеристика держави і права в Новий час	1. Відвідування лекції	-
	2. Обговорення теор. питання на семінарському (практ.) занятті	-
	3. Виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи	-
	Разом:	-
Тема 16. Держава і право Англії Нового часу	1. Відвідування лекції	-
	2. Обговорення теор. питання на семінарському (практ.) занятті	2
	3. Виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи	1
	Разом:	3
Тема 17. Виникнення і розвиток держави і права в Америці	1. Відвідування лекції	-
	2. Обговорення теор. питання на семінарському (практ.) занятті	2
	3. Виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи	1
	Разом:	3
Тема 18. Держава і право Франції Нового часу	1. Відвідування лекції	-
	2. Обговорення теор. питання на семінарському (практ.) занятті	2
	3. Виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи	1
	Разом:	3
Тема 19. Держава і право Німеччини Нового часу	1. Відвідування лекції	-
	2. Обговорення теор. питання на семінарському (практ.) занятті	-

<i>Назва модуля, теми</i>	<i>Вид навчальної роботи</i>	<i>Бали</i>
	3. Виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи	-
	Разом:	-
Тема 20. Держава і право Японії та Китаю Нового часу	1. Відвідування лекції	-
	2. Обговорення теор. питання на семінарському (практ.) занятті	2
	3. Виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи	1
	Разом:	3
Модуль 3		
ДЕРЖАВА І ПРАВО ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН НОВІТНЬОГО ПЕРІОДУ		
Розділ 7. Держава і право країн Європи та Америки в Новітню епоху		
Тема 21. Загальна характеристика держави і права в Новітню добу	1. Відвідування лекції	-
	2. Обговорення теор. питання на семінарському (практ.) занятті	-
	3. Виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи	-
	Разом:	-
Тема 22. Держава і право країн Європи в Новітню епоху	1. Відвідування лекції	-
	2. Обговорення теор. питання на семінарському (практ.) занятті	2
	3. Виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи	1
	Разом:	3
Тема 23. Держава і право США Новітньої доби	1. Відвідування лекції	-
	2. Обговорення теор. питання на семінарському (практ.) занятті	2
	3. Виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи	1
	Разом:	3
Розділ 8. Держава і право країн Сходу в Новітню епоху		
Тема 24. Держава і право Японії та Китаю в Новітню епоху	1. Відвідування лекції	-
	2. Обговорення теор. питання на семінарському (практ.) занятті	-
	3. Виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи	-
	Разом:	-
Поточна модульна робота III		5
Підсумковий контроль (екзамен)		40
Разом за семестр		100

Таблиця 5.2. Шкала оцінювання знань студентів за результатами підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Історія держави і права зарубіжних країн»

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Відмінно
82-89	B	Дуже добре
74-81	C	Добре
64-73	D	Задовільно
60-63	E	Задовільно достатньо
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Таблиця 5.4. Система нарахування додаткових балів за видами робіт з вивчення навчальної дисципліни «Історія держави і права зарубіжних країн»

Форма роботи	Вид роботи	Бали
1. Навчальна	1. Участь у предметних олімпіадах: університетських, міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних	10-30
	2. Участь у конкурсах на кращого знавця дисципліни: університетських, міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних	10-30
	3. Виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань підвищеної складності	1-15
	4. Написання і захист наукового реферату з визначеної проблеми	0-5
2. Науково-дослідна	1. Участь в наукових гуртках («Ін-Юре»)	5-20
	2. Участь в наукових студентських клубах («Феміда»)	5-20
	3. Участь в конкурсах студентських робіт: університетських, міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних	5-15
	4. Участь в наукових студентських конференціях: університетських, міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних	5-15
	5. Підготовка публікації в наукових виданнях.	20
	6. Оформлення сценарного плану дидактичної гри	10-20
Разом		*

* Максимальна кількість додаткових балів для студента – 30.

Розділ 6. Програмне забезпечення комп'ютерної підтримки освітнього процесу з навчальної дисципліни «Історія держави і права зарубіжних країн»

1. Історія держави і права зарубіжних країн: Завдання для аудиторного тестування для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 081 «Право» / В.А. Орел [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://10.0.0.176/>
2. Історія держави і права зарубіжних країн: Дистанційний курс з дисципліни для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності 081 «Право» / В.А. Орел [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://el.puet.edu.ua/>
3. Загальне програмне забезпечення: пакет програмних продуктів Microsoft Office (Word, PowerPoint, Excel); мережеві сервіси Google.
4. Спеціалізоване програмне забезпечення комп'ютерної підтримки освітнього процесу з навчальної дисципліни:
 - Інформаційно-правова система «ЛІГА:ЗАКОН»;
 - Інформаційно-правова система «НАУ» (ІАЦ «Ліга»).

Розділ 7. Рекомендовані джерела інформації

Основні рекомендовані джерела інформації:

1. Бостан Л. М. Історія держави і права зарубіжних країн [Текст] : навчальний посібник / Л. М. Бостан, С. К. Бостан. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К.: Центр учб. л-ри, 2018. – 730 с.
2. Глиняний В. П. Історія держави і права зарубіжних країн [Текст]: навч. посібник / В. П. Глиняний. – К.: Істина, 2012. – 768 с.
3. Історія держави і права зарубіжних країн [Текст]: підручник / Л. М. Маймескулов Д. А. Тихоненков, В. В. Россіхін, С. І. Власенко. – Х.: Право, 2013. – 520 с.
4. Макарчук В. С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн [Текст]: навч. посібник / В. С. Макарчук. – 8-ме вид., доповн. – К.: Атіка; Х.: Право, 2015. – 624 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/82499/pravo/zagalna_istoriya_derzhavi_i_prava_zarubizhni_h_krayin
5. Трофанчук Г. І. Історія держави і права зарубіжних країн / Г. І. Трофанчук. – К.: Юрінком Інтер, 2018. – 448 с.
6. Хома Н. М. Історія держави та права зарубіжних країн [Текст] : навч. посібник / Н. М. Хома. – 3-тє вид., стер. – Львів : Магнолія-2006 , 2017. – 480 с.

Додаткові рекомендовані джерела інформації:

7. Авдиев В.И. История Древнего Востока / В.И. Авдиев. – Ленинград: Госполитиздат, 1953. – 608 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://historic.ru/books/item/f00/s00/z0000054/>
8. Аннерс Э. История европейского права. – М.: Наука, 1996. – 395 с.
9. Бостан Л. М. Історія держави і права зарубіжних країн. Держава і право епохи громадянського суспільства [Текст]: навч. посіб. / Л. М. Бостан, С. К. Бостан. – Запоріжжя: Просвіта, 2003. – 452 с.
10. Бостан Л.М. Історія держави і права зарубіжних країн: Навч. посібник / Л.М. Бостан, Н.К. Бостан. – К.: Центр навч. л-ри, 2004. – 672 с.
11. Бостан Л.М. Історія держави і права у зарубіжних країнах: навч. посібник / Л.М. Бостан, С. К. Бостан. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: Центр учб. л-ри, 2008. – 730 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/CUL/13-Istor_derzh_prava_Bostan.pdf
12. Гай. Институции / Перевод Ф. Дыдынского / Под ред. Л.Л. Кофанова и В.А.Савельева. – М.: Юристь, 1997. – 368 с.
13. Гизо Ф. История английской революции: В 2 т. / Ф. Гизо. – Ростов-на-Дону, 1996.
14. Глиняний В. П. Історія держави і права зарубіжних країн [Текст]: навч. посібник / В. П. Глиняний. – К.: Істина, 2005. – 768 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://194.44.152.155/elib/local/sk677644.pdf>
15. Гражданский кодекс Франции (Кодекс Наполеона) [Текст]: науч.-практ. и учеб. издание / пер. с фр. В. Н. Захватаев. – К.: Правова єдність, 2016. – 1156 с.
16. Грубінко А. В. Історія держави і права зарубіжних країн [Текст]: навч. посіб. / А. В. Грубінко. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2014. – 655 с.
17. Дарест, Р. Исследования по истории права / Р. Дарест. – М.: Либроком, 2012. – 392 с.
18. Дигесты Юстиниана / Перевод с латинского; Отв. ред. Л.Л. Кофанов. В восьми томах. – М.: «Статут», 2002. – 231 с.
19. Дудченко О. С. Історія держави і права України та зарубіжних країн [Текст]: навч.-метод. посіб. / О. С. Дудченко; Ніжин. держ. ун-т ім. Миколи Гоголя. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2011. – 246 с.
20. Захарченко П. П. Історія держави і права зарубіжних країн [Текст]: навч. посіб. для дистанц. навч. / П. П. Захарченко [и др.]; Відкритий міжнародний ун-т розвитку людини "Україна". – К.: Університет "Україна", 2005. – 214 с.
21. Иглз Р. История Англии. Подробный справочник по истории / Р. Иглз. – М.: АСТ, 2008. – 304 с.

22. История государства и права зарубежных стран [Текст]: учебник для студ. вузов, обуч. по спец. "Юриспруденция": В 2 т. / отв. ред. Н. А. Крашенинникова, О. А. Жидков; Московский гос. ун-т им. М.В.Ломоносова. – М.: Норма, 2013. – (Классический университетский учебник). Т.1: Древний мир и Средние века / О. А. Жидков [и др.]. – 2013. – 720 с.
23. История государства и права зарубежных стран [Текст]: учебник для студ. вузов, обуч. по спец. "Юриспруденция": В 2 т. / отв. ред. Н. А. Крашенинникова, О. А. Жидков; Московский гос. ун-т им. М.В.Ломоносова. – М.: Норма, 2016. – (Классический университетский учебник). Т.2: Современная эпоха / О. А. Жидков [и др.]. – 2016. – 816 с.
24. Історія держави і права зарубіжних країн: Навч. посібник / О.М. Джу́жа, Т.А. Третьякова, В.С. Калиновський та ін. – К.: НАВС, 2012. – 376 с.
25. Історія держави і права зарубіжних країн: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Л. М. Маймескулов, Д. А. Тихоненков, В. В. Россіхін, С. І. Власенко; за ред. Л. М. Маймескулова. – Х.: Право, 2011. – 520 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1126062244400/pravo/istoriya_derzhavi_i_prava_zarubizh_nih_krayin
26. Історія держави і права зарубіжних країн: правові джерела / Упорядн. Г.І. Трофанчук; [навч. посіб.]; МОН України. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 347 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://yuricom.com/files/content/Xrestom_Trophan.pdf
27. Історія держави і права зарубіжних країн (Середні віки та ранній новий час) [Текст]: навч. посібник / Б. Й. Тищик [та ін.]; ред. Б. Й. Тищик. – Л.: Світ, 2006. – 696 с.
28. Історія держави і права зарубіжних країн [Текст]: навч. посіб. / Укоопспілка, Львів. комерц. акад.; [уклад. Вдовичин І. Я.]. – Л.: Вид-во Львів. комерц. акад., 2015. – 591 с.
29. Історія держави і права зарубіжних країн [Текст]: хрестоматія: навч. посіб. для студ. юридичних спец. вищ. закл. освіти / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого, НДІ держ. будівництва та місцевого самоврядування Академії правових наук України; упоряд. В. Д. Гончаренко [та ін.]; ред. В. Д. Гончаренко. – К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2002. – 716 с.
30. Історія держави і права зарубіжних країн у схемах [Текст]: для студ. І курсу / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого; уклад. С. І. Власенко [та ін.]. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2007. – 34 с.

31. Історія держави і права зарубіжних країн. Новітній час (1918 р. – початок ХХІ ст.) [Текст]: [навч. посіб.] / [Б. Й. Тищик та ін.]. – Л.: Світ, 2016. – 718 с.
32. Історія держави та права зарубіжних країн [Текст]: конспект лекцій / укладач В. С. Калиновський; Міжнародний науково-технічний ун-т. – К.: МНТУ, 1995. – 200 с.
33. Калганова О. А. Історія держави і права зарубіжних країн (у визначеннях і схемах) [Текст]: навч. посіб. / О. А. Калганова, Т. М. Супрун; Держ. податк. служба України, Нац. ун-т держ. податк. служби України. – Ірпінь: Вид-во Нац. ун-ту ДПС України, 2014. – 102 с.
34. Калинина Э. А. История государства и права древнего мира (Греция, Рим): Учеб. пособие для студ. вузов по спец. "Правоведение" / Э.А. Калинина; Междунар. негос. ин-т труд. и социальн. отнош. – Мн.: МИТСО, 1999. – 164 с.
35. Калинина Э. А. История государства и права зарубежных стран: В вопросах и ответах: практическое пособие / Э.А. Калинина, И.Ф. Калинина. – Мн.: Молодежное научное общество, 2002. – 125 с.
36. Калинина Э. А. История рабовладельческого государства и права. Государство и право древнего Востока: (Египет, Вавилон, Индия и Китай): Учеб. пособие / Э. А. Калинина; Международный негосударственный ин-т трудовых и социальных отношений. – Мн. Вып.1. – 1997. – 190 с.
37. Калинина Э. А. Крушение колониальной системы империализма и образование независимых государств. – Минск: Изд-во БГУ им. В.И. Ленина, 1971. – 248 с.
38. Кампо В. М. Практикум з історії держави і права зарубіжних країн [Текст]: навч. посібник для студ. юрид. спец. / В. М. Кампо [та ін]; заг. ред. В. М. Кампо; Київський держ. ун-т культури і мистецтв, Фонд розвитку громадських ініціатив "Право на захисті культури і духовності". – К.: Освіта і культура, 1998. – 40 с.
39. Ковалевська О. О. Історія держави та права зарубіжних країн [Текст]: навч. посібник для дистанційного навчання / О. О. Ковалевська; Відкритий Міжнародний ун-т розвитку людини "Україна". – К.: ВМУРОЛ, 2003. – 203 с.
40. Козаченко А.І., Стрілець В.В., Історія держави і права зарубіжних країн: конспект лекцій для студентів заочної форми навчання / А.І. Козаченко, В.В. Стрілець.; НУ ЮАУ ім. Ярослава Мудрого Пол. юр. інст. – Полтава: ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2013. – 148 с.
41. Конституції зарубіжних держав: Великобританія, Франція, Німеччина, Італія, Соединенные Штаты Америки, Японія, Бразилія / под ред. В.В. Маклакова. – М.: Волтерс Клувер, 2010. – 625 с.
42. Конституции зарубежных стран / Сост. В.Н. Дубровин. – М.: ООО Изд-во «Юристинформ», 2001. – 448 с.

43. Конституції буржуазних країн: Конституції великих держав і західних сусідів СРСР. – К.: Видавництво ЦВК УСРР "Радянське будівництво і право", 1936. – 382 с.

44. Крестовська Н. М. Історія держави і права зарубіжних країн [Текст]: хрестоматія-практикум / Н. М. Крестовська, О. Ф. Цвіркун. – Х.: Одиссей, 2010. – 488 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1584072058608/pravo/istoriya_derzhavi_i_prava_zarubizh_nih_krayin

45. Кудинова Н.Т. Законы царя Хаммурапи. Методические указания по изучению первоисточника в курсе «История государства и права зарубежных стран» для студентов специальности «Юриспруденция» всех форм обучения / Н.Т. Кудинова. – Хабаровск: Издательство ХГТУ. – 36 с.

46. Кузьминець О. В. Історія держави та права зарубіжних країн (схеми, таблиці, коментарі, термінологічний словник): навч. посіб. / О. В. Кузьминець, Є. С. Дурнов, Ю. В. Сокур. – К.: Гранма, 2012. – 240 с.

47. Ливанцев К. Е. История государства и права средних веков / К.Е. Ливанцев. – СПб.: Питер, 2003. – 288 с.

48. Макарчук В. С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн: навч. посібник / В. С. Макарчук. – К.: Атіка, 2001. – 624 с.

49. Макарчук В. С. Римське приватне право [Текст] : навч. посібник / В. С. Макарчук. – К.: Атіка ; Харків : Право, 2015. – 256 с.

50. Макарчук В.С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн: навч. посіб. / В.С. Макарчук; МОН України. – вид. 6-те, доповн. – К.: Атіка, 2010. – 623 с.

51. Мудрак І. Д. Історія держави і права зарубіжних країн [Текст]: курс лекцій / І. Д. Мудрак. – Ірпінь: Державна податкова адміністрація України, Академія державної податкової служби України, 2001. Ч. 2. – [Б. м.]: [б.в.], 2002. – 137 с.

52. Мудрак І. Д. Історія держави і права зарубіжних країн [Текст]: курс лекцій / І. Д. Мудрак. – Ірпінь: Державна податкова адміністрація України, Академія державної податкової служби України, 2001. Ч. 1. – Ірпінь: [б.в.], 2001. – 232 с.

53. Новая история стран Европы и Америки: Учеб. Для вузов / Под ред. И.М. Кривогуза. – М.: Дрофа, 2005. – 909 с.

54. Орленко В. І. Історія держави і права зарубіжних країн [Текст]: посіб. для підготовки до іспитів / В. І. Орленко, В. В. Орленко. – Вид. 4-е, стер. – К.: Вид. Паливода А. В., 2010. – 243 с.

55. Плутарх. Сравнительные жизнеописания. Полное издание в одном томе / Плутарх. – М.: Альфа-книга, 2008. – 1263 с.

56. Ревуненков В.Г. Очерки по истории Великой французской революции: Падение монархии. 1789-1792 / Ревуненков В.Г. – М.: Книга по Требованию, 2012. – 240 с.

57. Рогожин А.И. История государства и права стран Азии и Африки. Очерки / А.И. Рогожин, Н.Н. Страхов, И.П. Сафронова. – М.: Юрид. лит., 1964. – 254 с.
58. Рубаник В.Е. История государства и права зарубежных стран [Текст]: учебник / В. Е. Рубаник. – М.: ЭКСМО, 2011. – 544 с.
59. Сажина В.В. История государства и права зарубежных стран [Текст]: учеб. пособие для студ. юрид. спец. учреждений, обеспечивающих получение высшего образования / В. В. Сажина, Д. Е. Тагунов. – Минск: Книжный дом, 2005. – 279 с.
60. Серета А. М. Історія держави і права зарубіжних країн [Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А. М. Серета, Г. М. Васильчук. – Запоріжжя: Державний вищий навчальний заклад "Запорізький національний ун-т", 2007. Ч. 1. – [Б. м.]: [б.в.], 2007. – 296 с.
61. Снайдер Т. Кровавые земли: Европа между Гитлером и Сталиным / Тимоти Снайдер; [пер. с англ Л. Зурнаджи] – К.: Дуліби, 2015. – 584 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://timothysnyderbloodlands.com/index.php/chitat>
62. Страхов М.М. Історія держави та права зарубіжних країн: Підручник [вид. 2-е.]. – К.: «Ін. Юре», 2003. – 762 с.
63. Тихоненков Д. А. Історія держави і права зарубіжних країн. Відповіді на екзаменаційні питання / Д. А. Тихоненков. – Х.: Право, 2020. – 248 с.
64. Тихоненков Д. А. Історія держави і права зарубіжних країн/ Д. А. Тихоненков. – Х.: Право, 2017. – 248 с.
65. *Тихоненков Д. А. Історія держави і права зарубіжних країн: посіб. для підгот. до іспитів / Д. А. Тихоненков.* – Х.: Право, 2017. – 248 с.
66. Тищик Б. Й. Історія держави і права зарубіжних країн. Новий час (XVII ст. – 1918 р.) [Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Б. Й. Тищик. – Л.: Світ, 2013. – 750, [1] с.
67. Тищик Б. Й. Історія держави і права Сполучених Штатів Америки (XVIII ст. – 1918 р.) [Текст]: тексти лекцій / Б. Й. Тищик; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Л.: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2008. – 157 с.
68. Тищик Б. Й. Польща: історія державності і права (X – початок ХХІ ст.) [Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Б. Й. Тищик. – Л.: Світ, 2012. – 512 с.
69. Тищик Б. Й. Історія держави і права країн Стародавнього світу [Текст]: навч. посіб. / Б. Й. Тищик. – Л.: Світ, 2001. – 382 с.
70. Тищик Б. Історія держави і права зарубіжних країн. Новітній час (1918 р. - початок ХХІ ст.) / Б. Тищик. – Львів: Світ, 2016. – 720 с.
71. Тищик Б.Й. Історія держави і права Стародавніх Греції та Риму. – Львів, 2001. – 384 с.

72. Трофанчук Г.І. Історія держави і права зарубіжних країн: навч. посіб. / Г.І. Трофанчук. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – 448 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1584072056540/pravo/istoriya_derzhavi_i_prava_zarubizh_nih_krayin

73. Хома Н. М. Історія держави та права зарубіжних країн [Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. закладів освіти / Н. М. Хома. – К.: Каравела: Новий Світ-2000; Л.: Магнолія плюс2003. – 480 с.

74. Хрестоматія по Всеобщей истории государства и права / Под ред. К.И. Батыра и Е.В. Поликарповой. – М.: Юристъ, 1996. – Т.2. – 520 с.

75. Хрестоматія по Всеобщей истории государства и права / Под. ред. К.Н. Батыра и Е.В. Поликарповой. – М.: Юристъ, 1996. – Т.1. – 329 с.

76. Хрестоматія по истории государства и права зарубежных стран (комментированная) [Текст] / [сост.: Л. Н. Маймескулов, Д. А. Тихоненков]; под ред. проф. Л. Н. Маймескулова. – Х.: Право, 2011. – 870, [2] с.

77. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн [Текст]: навч. посібник для студ. юрид. вузів і фак.: У 2 т. / ред. В. Д. Гончаренко. – К.: Ін Юре, 1998. – Т. 1. – [Б. м.]: [б.в.], 1998. – 503 с.

78. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн [Текст]: навч. посібник для студ. юрид. вузів і фак.: У 2 т. / ред. В. Д. Гончаренко. – К.: Ін Юре, 1998. – Т. 2. – [Б. м.]: [б.в.], 1998. – 607 с.

79. Черниловский З. М. Хрестоматія по Всеобщей истории государства и права. – М.: Юристъ, 1994. – 413 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://www.booksite.ru/localtxt/hre/sto/mat/iay/vse/obs/ist/gos/prahrestomatiaiy_vs_eobs_ist_gos_pra/index.htm

80. Чернявська Т. І. Історія держави та права зарубіжних країн [Текст]: навч. посібник (практикум) / Т. І. Чернявська, Г. О. Фрейман. – К.: Кондор, 2015. – 400 с.

81. Чернявська Т. І. Історія держави та права зарубіжних країн [Текст] : навч. посібник (практикум) / Т. І. Чернявська, Г. О. Фрейман. – К.: Кондор-Видавництво, 2014. – 400 с.

82. Шевченко О. О. Історія держави і права зарубіжних країн: Методичний комплекс навч. дисц. / О. О. Шевченко. – Х.: ІЕУГП, 1997. – 27 с.

83. Шевченко О. О. Історія держави і права зарубіжних країн: Навч. посібник / О. О. Шевченко. – М.: Вентурі, 1997 (; К.). – 304 с.

84. Шевченко О. О. Історія держави і права зарубіжних країн: Навчальний посібник / О. О. Шевченко; МОН України. – К.: Олан, 2008. – 351 с.

85. Шевченко О. О. Історія держави і права зарубіжних країн [Текст]: хрестоматія / О. О. Шевченко. – К.: Вентурі, 1998. – 255 с.

86. Шигаль Д. А. Історія держави і права зарубіжних країн [Текст]: курс лекцій / Д. А. Шигаль. – Х.: ФІНН, 2010. – 340 с.

87. Юрова В.Н. История государства и права зарубежных стран [Текст]: учебно-метод. пособие для студентов I и II курсов фак. "Мировая экономика и право" / В. Н. Юрова; Сибирский гос. ун-т путей сообщения. – Новосибирск: [б.и.], 2000. – 211 с.

88. Яцишин Н. Г. Практикум з історії держави і права зарубіжних країн [Текст] / Н. Г. Яцишин; Національна академія держ. податкової служби України. – Ірпінь: Національна академія ДПС України, 2006. – 274 с.